

Bevarandeplan Natura 2000

Renskinnskölen SE0820626

Fastställd av Länsstyrelsen: 2007-12-11

Namn:	Renskinnskölen
Områdeskod:	SE0820626
Områdestyp:	SCI (utpekad enligt art- och habitatdirektivet)
Area:	107 ha
Ytterligare skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Boden
Lägesbeskrivning:	Ca 9 km SV Gunnarsbyn
Koordinat RN:	1765998, 7337404
Kartblad:	25L 7d
Ägandeförhållanden:	Statligt och privat
Berörda samebyar:	Gällivare



511-04468-06

Vad är en bevarandeplan?

Natura 2000 är ett nätverk av Europas allra mest värdefulla naturområden. När Sverige blev medlem i EU blev vi också en viktig del av Natura 2000-nätverket. Över hela Sverige finns idag många naturområden som ingår i Natura 2000. Områdena kan vara mycket olika men gemensamt för dem alla är att de är ett exklusivt urval av den mest värdefulla naturen i Sverige och Europa. Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan som ur olika aspekter beskriver området. Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och revideras vid behov.

Bevarandeplanen ska fungera som :

- Ett vägledande dokument för myndigheter, kommuner mm som kan komma att bli berörda vid eventuella bedömningar och prövningar vid exploatering eller andra åtgärder som kan skada Natura 2000-området.
- Ett underlag för hur området bör skötas för att bibehålla dess naturvärden samt en bedömning om ytterligare skydd (naturresevat, biotopskydd mm) är nödvändigt för att uppnå syftet med området.
- En informationskälla till markägare, brukare, exploitörer och allmänhet om Natura 2000-områdets speciella värden och vad som kan skada dessa.

Mer information om Natura 2000 finns...

- På länsstyrelsens hemsida: www.bd.lst.se
- På Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se
- Hos Länsstyrelsen i Norrbotten tel 0920-96000



Länsstyrelsen
Norrbotten



Innehållsförteckning

1	Allmänt	4
2	Grunder för utpekandet.....	4
3	Områdesbeskrivning	4
4	Bevarandesyfte och bevarandemål för Renskinnskölen.....	5
5	Hotbild för Natura 2000-området	5
5.1	Verksamheter inom området som är reglerade i reservatsföreskrifter	6
5.2	Verksamheter som kan påverka naturtyperna negativt.....	6
6	Bevarandeåtgärder	6
6.1	Områdets skydd	7
6.2	Skötselåtgärder	7
7	Bevarandestatus idag	7
8	Övervakning och uppföljning.....	7
9	Beskrivning av de utpekade naturtyperna	7
10	Källor	9

Bilaga

Kartbilaga

Art- och habitatdirektivet:

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Fågeldirektivet: Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar.

1 Allmänt

EU-länderna har gemensamt tagit fram vilka naturtyper och arter som är viktiga att skydda och bevara. Områden som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 innehåller en eller flera av dessa naturtyper och/eller arter som finns i art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. Vissa arter och naturtyper i direktiven är prioriterade vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dessa. Varje område som ingår i Natura 2000-nätverket föreslås av respektive länsstyrelse och beslutas av regeringen.

2 Grunder för utpekandet

Renskinnskölen är utvalt att ingå i Natura 2000 eftersom det i området finns naturtyper som finns med i art- och habitatdirektivet. Renskinnskölen är ett av de största sammanhängande naturskogsområdena i en trakt som i övrigt är mycket hårt präglad av ett storskaligt skogsbruk. Området hyser även en rik förekomst av rödlistade naturskogsarter vilket tillsammans med det kustnära läget ytterligare bidrar till ett mycket högt bevarandevärde.

Naturtyper i området som pekats ut enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%) ¹⁾
9010	*Västlig taiga	87	81
9050	Näringsrik granskog	19	18

* = *Prioriterad naturtyp*

1) = Andelen utpekade naturtyper i området behöver inte uppgå till 100% av arealen.

3 Områdesbeskrivning

Renskinnskölen är ett kalottberg som ligger i Råneälvens dalgång, ca 20 km N om Boden. Landskapet är kuperat med ett flertal kalottberg. Skogen på berget utgörs till största del av naturskogsartad äldre blandbarrskog med stort inslag av löv. Tall är det dominerande trädslaget i de flesta bestånden och överståndare av både tall och gran med en ålder upp till ca 400 år förekommer. Många bestånd är virkesrika och högproduktiva. I området saknas spår av modernt skogsbruk, men däremot har äldre plock- och dimensionsavverkning av framför allt tall förekommit. Skogen är brandpräglad och spår av minst tre bränder kan ses på de äldsta tallöverståndarna. Brandhistoriken är dock varierande och i området förekommer såväl hårt brandpräglade tall- och lövbestånd som brandrefugier med urskogsartad granskog. På bergets nordostsluttning finns en ren lövbränna. Bestånden har genomgående stort inslag av löv, främst grov asp och björk. Död ved förekommer relativt sparsamt i området, förutom i brandrefugierna där tillgången på lågor är god.

En mängd rödlistade arter har hittats i området. På asparna växer ofta arter som liten aspgelélav och stiftgelélav och på granlågorna i brandrefugierna finner man t.ex. ostticka, lappticka, rynkskinn och rosenticka. Även doftticken, som växer på levande gam-

la sälgar, sprider sin väldoft i skogen på flera platser i reservatet. Marktypen domineras av frisk ristyp, ofta med inslag av lågört. I drågen blir inslaget av örter större och här kan man finna arter som nattviol, liljekonvalj, ögonpyrola och tolta. Natura 2000-området Renskinnskölen är även ornitologiskt mycket intressant. I området häckar bland annat flera arter av hackspettar och ugglor och här finns även en tjäderspelsplats.

Natura 2000-området Renskinnskölen är omgivet av skog som är starkt präglad av stor-skaligt skogsbruk, bland annat med bestånd av contortatall.

4 Bevarandesyfte och bevarandemål för Renskinnskölen

Syftet med Natura 2000-området Renskinnskölen är att det ska bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå. Att upprätthålla gynnsam bevarandestatus innebär i grova drag att de utpekade naturtyperna ska finnas kvar långsiktigt.

För att gynnsam bevarandestatus ska råda måste vissa bevarandemål uppfyllas. Bevarandemål för naturtyperna i Renskinnskölen finns sammanställda i tabellen nedan. En basinventering av Sveriges Natura 2000-områden har påbörjats 2004 och förväntas pågå till och med år 2008. Efter denna inventering kan uppgifter komma att ändras samt x, y eller liknande mål att ersättas med siffror och arter.

Bevarandemål för arealer och populationsstorlekar tillåts fluktuera inom ramen för naturlig variation.

Naturtyp	Bevarandemål
9010 *Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypens areal ska vara minst 87 ha. Det ska finnas minst x m³ död ved per ha. Träd av utländskt ursprung (t.ex. contortatall) får inte vara beståndsbildande i området. Sumpskogar ska ha en ostörd hydrologi, det ska inte finnas diken med avvattnande effekt som påverkar området. De typiska arterna x, y etc ska finnas i z % av provytorna.
9050 Näringsrik granskog	<ul style="list-style-type: none"> Naturtypens areal ska vara minst 19 ha. Det ska finnas minst x m³ död ved per ha. Sumpskogar ska ha en ostörd hydrologi, det ska inte finnas diken med avvattnande effekt som påverkar området. De typiska arterna x, y etc ska finnas i z % av provytorna.

5 Hotbild för Natura 2000-området

Här beskrivs de viktigaste hot som vi idag känner till mot Natura 2000-områdets naturvärden. Hoten redovisas som exempel på verksamheter och faktorer som kan innebära en negativ påverkan på de naturtyper som skyddas inom området. Det är viktigt att ha i åtanke att andra hotbilder, som idag är okända, kan bli aktuella i framtiden. De faktorer som är av global karaktär, till exempel klimatförändringar och luftföroreningar kan inte

lösas genom området skötsel utan måste lösas i den politiska debatten. I bevarandeplanen ligger tyngdpunkten därmed främst på kända och potentiella, lokala hot.

5.1 Verksamheter inom området som är reglerade i reservatsföreskrifter

Renskinnskölen är ett naturreservat. Det finns föreskrifter som reglerar verksamheter inom området. Bland annat är det förbjudet att bedriva skogsbruk, skada eller förändra mark eller vegetation, uppföra byggnad och framföra motordrivet fordon i området. Föreskrifterna medför att de mest uppenbara hoten mot utpekade naturtyper inte är överhängande. Fullständiga reservatsföreskrifter finns i Länstyrelsens beslut 2004-05-19, beteckning 511-4660-00.

5.2 Verksamheter som kan påverka naturtyperna negativt

I tabellen nedan finns exempel på verksamheter som skulle kunna påverka de utpekade naturtyperna och arterna negativt.

Naturtyp	Hot
9010 *Västlig taiga 9050 Näringsrik granskog	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Alla former av skogsbruk</u> i eller i anslutning till objektet; avverkningar, transporter, skogsgödsling, markberedning och dikning, plantering, anläggning av skogsbilvägar. Dessa åtgärder medför bl a ändrade ljusförhållanden, mekaniska skador samt förändrad hydrologi. • <u>Avsaknad av bränder</u> ger brist på tillräcklig mängd nybränd ved och mark, vilket är ett hot för många brandberoende och brandgynnade arter. Avsaknad av brand kan ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar. • <u>Etablering av contortatall (<i>Pinus contorta</i>)</u>. Contortatall har självföryngrat på enstaka lokaler i landet. Detta skulle innebära stora negativa effekter. • Ett för hårt <u>viltbetetryck</u> kan leda till vegetationsförändringar, t ex förhindring av lövetablering. • <u>Torvutvinning</u> i intilliggande myrar. • <u>Ingrepp i kringliggande vattendrag</u>; detta kan leda till förändrad hydrologi i området. • <u>Täktverksamhet</u> eller liknande åtgärder i eller i anslutning till objektet.

Vid eventuella tillstånds- eller dispensprövningar samt vid verksamheter som kan påverka området bör ovanstående och andra likvärdiga åtgärder beaktas. Detta är av stor vikt för att bevarandesyfte och bevarandemål ska uppnås över tiden.

6 Bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärder i området ska leda till att de uppsatta bevarandemålen uppfylls över tiden. Det innebär att området måste ha ett tillfredställande skydd mot bland annat exploatering samt att de skötselkrävande naturtyperna och arterna får den skötsel som krävs för att de skall vara i gynnsam bevarandestatus. Bevarandeåtgärder bör även kopplas till miljömålsarbetet. För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område krävs tillstånd. Tillstånd

krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

6.1 Områdets skydd

Förutom Natura 2000-bestämmelserna (7 kap 28-29 §§ miljöbalken) är området skyddat som naturreservat.

6.2 Skötselåtgärder

För Renskinnskölens naturreservat finns en fastställd skötselplan. I dagsläget är en naturvårdsbränning i området inte prioriterat eftersom området fortfarande hyser stora värden knutna till de senast bränderna samt att förutsättningarna för att praktiskt kunna genomföra en naturvårdsbränning är mycket svåra. Området Renskinnskölen bör därför lämnas för fri utveckling. Åtgärder som ökar förutsättningarna för att uppnå bevarandemålen för området kan dock bli aktuella i framtiden.

7 Bevarandestatus idag

Bevarandestatusen för de utpekade naturtyperna i området är i dagsläget bedömd som gynnsam. Ingen inventering för detta syfte har dock utförts i området vilket gör att statusen är svårbedömlig. Inför säkrare bedömning avvaktar vi den information som basinventeringen kan ge.

8 Övervakning och uppföljning

Det pågår för närvarande ett nationellt arbete med att utveckla uppföljningsmetoder för de olika arterna och naturtyperna (Abenius m fl 2004). Bevarandeplanen kommer att kompletteras med information om hur de olika naturtyperna och arterna ska följas upp och bedömas.

9 Beskrivning av de utpekade naturtyperna

9010 *Västlig taiga förekommer generellt i boreal till boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig till näringsrik mark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100 % och utgörs av inhemska barrträd och triviala lövträd, dock inte fjällbjörk. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Undergrupper:

- granskog
- tallskog
- blandskog och barrblandskog
- triviallövskog
- kalmark/glest beskogad mark med mycket död ved efter störning (t ex brandfält)
- naturliga successionsstadier efter störning (t ex barr-, löv- eller blandbrännor)

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus beskrivs för naturtypen på följande sätt:

- Skoglig kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna får ske. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Frånvaro av markexploatering och liknande saker som tar mark i anspråk och minskar naturtypens areal.
- Ostörd hydrologi i fr a sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmarker.
- Förekomst av substrat för bl.a. insekter, epifytiska lavar och svampar är en förutsättning för många arter knutna till naturtypen;
 - Död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier.
 - Gamla och grova träd
 - Bränd ved

9050 Näringsrik granskog beskrivs generellt som näringsrik och torr till blöt. Översilning kan förekomma. Naturtypen ligger ofta i sänkor, på dalbottnar eller i sluttningar med finsediment och/eller rörligt markvatten. Den kan även förekomma på flack mark. Gran är det dominerande trädslaget. Utöver gran kan samtliga inhemska trädslag förekomma. Skogen ska vara, eller i en relativ nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Skogens hydrologi får inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Fältskiktet är i huvudsak präglad av näringsrika förhållanden och är välutvecklat och artrikt. Epifytfloran kan vara rik. Där grundvattenytan ligger högt och där genomsilning eller översilning av marken äger rum är faunan av ryggradslösa djur och floran särskilt rik.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus beskrivs för nämnda naturtyp på följande sätt:

- Skoglig kontinuitet av träd med en naturlig åldersspridning och artsammansättning.
- Förekomst av substrat för främst epifytiska lavar och svampar, men även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved, gamla och grova träd samt lövträd.
- Naturlig dynamik med störningar som stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- För fuktiga områden är oförändrad hydrologi en förutsättning.
- Frånvaro av markexploatering och liknande saker som tar mark i anspråk och minskar naturtypens areal.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella.

10 Källor

Abenius J, Aronsson M, Haglund A, Lindahl H, & Vik P. 2004. Uppföljning av Natura 2000 i Sverige. Uppföljning av habitat och arter i Habitatdirektivet, samt arter i Fågeldirektivet. *Naturvårdsverket*. 54 s.

Naturvårdsverket 2004. Art och naturtypiska vägledning för Natura 2000. *Naturvårdsverket*. Hemsida <http://www.naturvardsverket.se>

Länsstyrelsen i Norrbottens län. 2004-05-19. Beslut om bildande av Renskinnskölens naturreservat i Bodens kommun. Skötselplan för Renskinnskölens naturreservat.

Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering.

